

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ

Місцеве самоврядування – важливе право територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення, яке закріплене в Конституції України. Основним джерелом фінансової діяльності місцевого самоврядування є доходи місцевих бюджетів. Самостійність і незалежність місцевих бюджетів повинні відповідати самостійності й незалежності місцевого самоврядування.

Однак, в теперішній час, незважаючи на відносно великий досвід існування України як незалежної держави, у вирішенні фінансових питань залишається багато негативних рис від адміністративно-командної системи СРСР. Це стосується, перш за все, вертикального розподілу фінансових ресурсів. Як і в минулі часи, такий розподіл здійснюється загальнодержавними органами, залишаючи місцевим лише роль пасивних виконавців своєї волі.

В бюджетах усіх рівнів домінує становище завжди посідають податкові платежі. В доходах місцевих бюджетів місцеві податки і збори займають не більше 5 - 8%. Головним джерелом доходів для них є так звані регулюючі податки, які є загальнодержавними (податок на прибуток підприємств, прибутковий податок з громадян, акцизний збір, до 1996 р. включно - ПДВ), а також різноманітні форми трансфертів – дотації, субвенції тощо. Такий стан не є задовільним. Місцеві бюджети стають на 80 - 90% дотаційними і залежними від вищих рівнів влади. Ні про яке самостійне вирішення питань місцевого значення не може йти мови, коли спостерігається така фінансова залежність.

Отже, реформування місцевої податкової системи, на нашу думку, є необхідним, але його треба проводити комплексно, разом з реформуванням інших правових, економічних та фінансових галузей. По-перше, необхідно вдосконалити саму систему державного управління. В Україні доцільно розмежувати три рівні влади: центральний, регіональний та місцевий. Кожному вертикальному рівню надаються певні повноваження, обов'язки та права. Такий розподіл визначить компетенцію всіх рівнів, коло питань, які їм необхідно вирішувати. Кожен рівень має бути наділений власними фінансовими ресурсами.

Тому важливим кроком повинно стати реформування бюджетної системи. Ті бюджетні відносини, які склались в теперішній час, не задовольняють, перш за все, низові ланки влади. А саме з них необхідно починати налагодження державної системи. Бюджетна система повинна здійснювати фінансове вирівнювання на рівні держави, регіонів. В той же час вона повинна спиратися на принципи справедливості та стимулювання розвитку регіонів. Для цього, на нашу думку, необхідно встановити довгострокові однакові нормативи відрахування від регулюючих податків. А фінансове вирівнювання доцільно проводити через систему трансфертів, які мають розраховуватись не по затратній системі, а через низку різноманітних факторів (економічних, соціальних, кліматичних тощо).

Тільки комплексне переосмислення економічно-правових аспектів фінансової діяльності місцевого самоврядування може дати ефект при застосуванні вдосконаленої системи місцевого оподаткування.

Що стосується саме місцевої податкової системи, то з 1993 р., коли було затверджено Декрет Кабінету Міністрів України "Про місцеві податки і збори", досі не прийнято відповідного Закону. У Верховній Раді точаться суперечки навколо наданих проектів, але конструктивних рішень поки що немає.

На нашу думку, майже всі проекти Закону "Про місцеві податки і збори" не позбавлені серйозних вад. В них механічно пропонується відмінити інструменти, які вже виявили свою неефективність, а замість них ввести нові, перелік яких досить широкий – від шкільного податку (на потреби освіти) до податку з гастрольної діяльності. Однак такі нововведення не змінять суті. Власні податкові доходи місцевих бюджетів все одно не будуть перебільшувати певного рівня (8-10%). В той же час у більшості розвинутих країн власні податкові доходи складають не менше 1/3 загальних доходів бюджетів. Фактично з прийняттям Закону "Про місцеві податки і збори" фінансова самостійність місцевого самоврядування залишається досить низькою.

Тому в місцевій податковій системі необхідно передбачити 1 - 2 джерела, які б дійсно виконували фіскальну функцію. До таких джерел ми відносимо, перш за все, ще не введений податок на нерухоме майно. За своєю суттю це саме місцевий податок, який дозволить місцевим органам не лише стабільно отримувати доходи, але й вирішувати низку питань місцевого значення, пов'язаних з комунальним господарством.

По-друге, необхідно закріпити за місцевою податковою системою такі важелі, які є зараз місцевими фактично, але не юридично. Це стосується плати за землю та податку з власників транспортних засобів. Такі дії нададуть стабільності місцевому самоврядуванню.

Вирішивши питання наповнення бюджетів, необхідно звернути увагу і на дію регулюючої функції. У підпорядкуванні місцевої влади необхідно надати екологічні важелі.

Як бачимо, удосконалення місцевого оподаткування не обмежується лише податковими відносинами, а повинно торкнутися бюджетних відносин, а також відносин між центром і регіонами.

Надійшла до редколегії 18.02.2000

О.М. Литвинов

ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ ТА ЗНАЧЕННЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЙ СУБ'ЄКТІВ ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИНІВ

Координація – це, як відомо, узгодження, приведення у відповідність, встановлення взаємозв'язку між діями, поняттями, рухами тощо. В юридичній літературі термін «координація» використовується тоді, коли мова йде про взаємо-